

AFVÆRGE AF KRONVILDT PÅ LANDBRUGSAREALER

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug

I Danmark findes der kron dyr i Jylland og på Sjælland.

KRONDYR I DANMARK

I Danmark findes der kron dyr i Jylland og på Sjælland. Miljøstyrelsen skriver på deres [hjemmeside](#) at bestanden i Danmark er på 22.500 individer, og at **de største bestande** af kron dyr findes i Vest- og Midtjylland og på Djursland, mens der på Sjælland findes en mindre bestand i Tisvilde- og Valby Hegn og ved Åmosen.

SKADER FRA KRONVILDT

I mange områder i Danmark er der store problemer med kronvildt, og nu også dåvildt, der laver skader i markerne. Antallet af både kron dyr og dåvildt er fortsat stigende. Kronvildtet æder afgrøderne eller beskadiger afgrøder ved at træde og rode rundt i markerne. Desuden gør de også skade ved at æde af ensilage-, hør-, og halmstakke, ligesom de kan beskadige plastmaterialet i ensilagestakke, med efterfølgende kvalitetsforringelse af indholdet.

Der er mange tiltag som kan iværksættes for at undgå eller mindske skaderne. Disse er beskrevet i kataloget herunder. Har du problemer med vildtskader kan du kontakte og søge rådgivning hos Miljøstyrelsens lokale [vildtkonsulenter](#) eller i dit landbrugscenter.

Se også filmen [Skovens konge på kost](#) på LandTV, og læs SAGROs [rapport](#) om økonomiske konsekvenser af kronvildt på landbrugsarealer i Midt- og Vestjylland.

JAGTTID

Der er jagttid på kronvildt, hvilket kan være med til at regulere bestanden, og jagtleje er en ikke ubetydelig indtægt på mange landbrugsarealer. Kronvildt er dog vanskeligt at jage, og der bliver oftest ikke nedlagt det antal dyr der kræves for at holde bestanden nede. Lykkes det at nedlægge førerhindens yngste afkom, så vil det have den bedste afskrækkende virkning på det øvrige kronvildt i den pågældende rudel (flok).

På Miljøstyrelsens hjemmeside kan man læse om jagttiderne på kronvildt. Jagttiderne på vildt kan blive ændret, og ændringerne vil blive ajourført på [Miljøstyrelsens hjemmeside om jagttider](#). Blandt andet på grund af de store bestande i nogle områder af landet er der lavet særskilte lokalaftaler om jagttider, som man også kan se på et [kort](#). Naturstyrelsen har en brochure på nettet "[Kronvildt i Danmark](#)" som giver gode råd vedrørende tilrettelæggelser af jagter som kan give effektiv afskydning af vildtet. Der anbefales at afholde få store koordinerede jagter indenfor bestemte geografiske områder. Afskydningen bør foretages, så den fordeler sig ligeligt mellem hundyr og handyr, og med størst afskydning af helt unge dyr. Lodsejeren kan i kontrakten om jagt være med til at pointere disse vilkår for jagten.

REGULERINGSTILLADELSE UD OVER JAGTTIDEN

Der er mulighed for at ejer/bruger (forpagter) af en ejendom kan ansøge [Miljøstyrelsen](#) om tilladelse til at regulere kronvildt udenfor de gældende jagttider. Jagtlejere kan ikke søge om reguleringstilladelse. Ansøgningen foretages online ved at logge på med NemID på [ansøgningssiden på Virk.dk](#), eller gå via [Miljøstyrelsens informationsside](#) om skadevoldende vildt. Indberetningen af skudte dyr er et krav, og sker samme sted.

Følgende er pt. gældende for reguleringstilladelse af hjortevildt:

- Naturstyrelsen kan give tilladelse til regulering af kronvildt, dåvildt, sikavildt og råvildt i disse vildtarters jagttid i skove og på have- eller markafgrøder i tiden fra 1½ time før solopgang til 1½ time efter solnedgang
- Naturstyrelsen kan give tilladelse til regulering af kronkalv i perioden 15. juli - 30. september og i tiden fra 1 time før solopgang til 1 time efter solnedgang på marker, hvor kronvildt udøver omfattende

Ansøgninger om regulering behandles af Naturstyrelsen og sker så hurtigt som muligt, og vil normalt ikke tage mange dage. For at få tilladelse til regulering skal man som regel have gjort en betydelig indsats for at skræmme eller afværge vildtet først. En kopi af tilladelsen til regulering skal medbringes ved udøvelse af reguleringen, og skal på forlangende fremvises til politiet.

Antallet af skudte dyr skal indberettes samme sted som ansøgningen om regulering indgives. Oplysningerne kan indgives af ejer eller af den der har reguleret dyrene, og det skal ske senest 4 uger efter udløbet af perioden for reguleringstilladelsen. Også selvom der ikke er blevet skudt dyr, kræves det, at der foretages en indberetning.

BEKENDTGØRELSER OM VILDTSKADER OG VILDTFORVALTNING

De lovmæssige rammer for tildeling af reguleringstilladelser findes i [bekendtgørelse om vildtskader](#) og [bekendtgørelse af lov om jagt og vildtforvaltning](#). I bekendtgørelsen om vildtskader åbnes der mulighed for regulering af hjortevildt. Herunder ses uddrag fra bekendtgørelsen med de tidspunkter hvor regulering af gåsearter kan være muligt, forudsat at der er søgt og givet tilladelse.

VARIATION ER GODT

Det er vigtigt at veksle mellem brug af forskellige former for skræmmetiltag, da kronvildt som udgangspunkt bliver skræmt af noget de ikke kender, og som har en placering de ikke har set før. Det kræver jævnlig flytning og ændring af skræmmetiltag for at de virker så effektivt som muligt. Skræmmetiltag forventes kun at have effekt i få dage af gangen. En vildtkonsulent nævner et eksempel til sammenligning. Hvis vi mennesker ser en gyserfilm første gang så bliver vi forskrækket over effekterne i filmen fordi vi ikke kender dem, men næste gang man ser den samme film så kan man huske hvad der sker og bliver ikke forskrækket. Vildtet har det på samme måde, når vi forsøger at forskrække dem. Tiltagene virker kun når de ikke kan forudse hvad der sker, og hvornår der sker noget.

Billede 1. Hos Miljøstyrelsen kan der ansøges om tilladelse til regulering af kronvildt.
Foto: Rasmus Filsø Løbner, SAGRO.

INTELLIGENTE FUGLESKRÆMSLER- SENSORER I

KOMBINATION MED SKRÆMMETEKNIKKER

Forskellige typer sensorteknik kan anvendes for at detektere dyr der kommer ind i marken, hvorefter forskellige former for skræmmeteknik kan sættes i gang f.eks. gaskanoner eller skræmmelyde. Sensorerne kræver tilslutning af el, eventuelt i form af batteri, men solcelleanlæg kan også anvendes.

Billede 2. Sensorteknik som detekterer dyr, og udløser skræmmelyde. Apparatet her er med solcelle og fra firmaet Anico.

Firmaet **Anico** sælger forskellige løsninger til vildtafværgning. En stander med to sensorer monteret i minimum 3 meters højde har en rækkevidde på ca. 250 m. Princippet i sensorerne er, at de kan detektere varme og bevægelse fra dyr der kommer ind i sensorfeltet i marken. Når vildtet er detekteret vil det udløses lyde som forskrækker dyrene. Der er et lydbibliotek med 500 forskellige skræmmelyde som kan tages i anvendelse. Skræmmeteknikken kan også styres ved tidsindstilling på bestemte tidspunkter eller med bestemte intervaller. Endelig kan skræmmesystemet fjernbetjenes fra en afstand på op til 2 kilometer, hvis man på afstand iagttager dyr på et areal som man ønsker bortskræmt. Prisen starter ved 25.000 kr.

Sikring Syd sælger sensorer som bygger på laserteknik. Hjortene detekteres ved, at de passerer gennem laserstrålen. Til disse sensorer kan der kobles forskellige former for skræmmeteknik. Anskaffelsesprisen på sensorteknikken starter ved 10.000 kr. Sensorernes pris stiger i takt med øgning i rækkevidde.

Sensorerne som er baseret på varme og bevægelse hhv. laser og er kun effektive hvis dyrene fysisk krydser eller er i sensorfeltet.

Kontakter og forhandlere:

Anico

Sikring Syd

SKRÆMMEKANONER

Gaskanoner afgiver høje knald og kan opstilles i marken til skræmmeskydning. Gaskanonen indstilles normalt så den afgiver skud med et fast tidsinterval, f.eks. 30 minutter. De fleste kan indstilles til at afskyde med et interval på mellem 0,5-30 minutter. En gaskanon koster ca. 2.000-3.000 kr. Hvis der ønskes en timer tilknyttet så den f.eks. ikke afskyder om natten, så et det et tilkøb som koster ca. 800-1.500 kr. Desuden monteres en 11 kg gasflaske til skræmmekanonen. I én gasflaske er der gas nok til mange tusinde skud.

På markedet findes der en udvidet udgave af gaskanonen, som er laseraktiveret. Gaskanonen aktiveres når der via laserteknik observeres bevægelse mellem to opstillede standere. Herved aktiveres kanonen udelukkede når der er dyr, og ikke med et fast tidsinterval. Opstillingerne af sensorer kan laves så rækkevidden er flere hundrede meter.

Ulempen ved brug af gaskanoner er, at lydene kan genere de omkringboende. Afskydes gaskanonen udelukkede når sensorer registrerer aktivitet, så forventes lydgenerne for naboerne at være mindre. Effekten overfor dyrene forventes også at være større, da en fast afskydningsfrekvens i højere grad vil vænne vildtet til lydene.

Kontakter og forhandlere:

[Danish Agro](#)

[Specialbutikken](#)

[America A/S](#)

[P-Lindberg](#)

Gaskanon med laserdetektion af dyr, som kræver tilslutning til el eller solcelle forhandles af [Sikring Syd](#)

Billede 3. En gaskanon kan anvendes til at afgive skræmmeskud, og kan sammensættes med en sensor der detekterer når der er dyr i marken.

FORSKELLIGE TYPER SKRÆMMESKUD

Der findes forskellige muligheder for at affyre skræmmeskud, det kaldes også for pyroteknik. Teknikkerne er håndholdte.

Den orange skræmmepistol kan afskydes med tre forskellige patron typer. Den grønne patron hvæser og flyver i zigzag, den gule patron skydes 40 meter op i luften og lyder som et heksehyl. Den røde skydes også 40 meter i luften og afgiver et knald på 120 db. Startpakken inklusivt 200 skud koster ca. 1200 kr. 200 skud koster ca. 1000 kr., dvs. ca. 5 kr. pr. skud. Køb af pistolen kræver våbentilladelse. Den orange skræmmepistol forhandles ved Topmark.dk

Billede 4. De fleste skræmmepistoler kræver våbentilladelse. Det kan tage tre uger eller mere at få en våbentilladelse.

Der findes også andre mange former for signalvåben der ved skud op i luften afgiver knald. Skud til et signalvåben koster ca. 0,5-2,0 kr. pr. stk. afhængig af kaliber.

Skræmmeskud med "alarmpatroner" i haglgevær kan anvendes til forskellige kalibre, og giver et højt knald. Alarmpatroner til haglgevær kan købes i de fleste jagtbutikker og koster ca. 20-30 kr. pr. skud afhængig af kaliber. Ved anvendelse af haglgevær til skræmmeskud kræver det våben- eller bæretilladelse og gyldigt jagttegn.

Det kræver ikke en særskilt tilladelse fra politiet eller andre myndigheder at affyre skræmmeskud. Mange signalpistoler ligner almindelige håndvåben, og af den årsag bryder mange sig ikke om at køre rundt med dem, og hoppe ud og ind af biler med dem. Det samme er tilfældet med brug af haglgevær til skræmmeskydning. De fleste signalvåben kræver våbentilladelse.

Man skal sikre sig, at man har en gyldig våben- eller bæretilladelse til våbnet, hvis det kræves. En våbentilladelse giver lov til køb, opbevaring og anvendelse af et våben. En bæretilladelse giver ret til at bære og anvende et våben. En bæretilladelse kan f.eks. være aktuel på en ejendom hvor ejeren af ejendommen har våbentilladelsen og en ansat skal hjælpe med at affyre skræmmeskud. I dette tilfælde skal den ansatte have en bæretilladelse. Anvendes der jagtvåben til skræmmeskud skal man ud over våben- eller bæretilladelse også have et gyldigt jagttegn.

Forhandlere af skræmmepistolerne kan vejlede om hvilke typer pistoler der kræver våbentilladelse, og vil ofte være behjælpelige med at indhente tilladelsen. Ansøgning om våbentilladelser kan også indhentes med NemID via borger.dk. Man skal regne med en sagsbehandlingstid på ca. 21 dage eller længere tid hvis der er travlhed hos politiet. Politiet sender tilladelsen med post. En våben/bæretilladelse er gyldig i 5 eller 10 år afhængig af våbenets art. For de fleste skræmmepistoler er tilladelsen gratis, da tilladelser til signalvåben er afgiftsfrie. Normalvis koster en våbentilladelse 840 kr., hvis man i forvejen har en gyldig våbentilladelse til et andet våben hvor der er betalt fuld pris, så koster den næste tilladelse 420 kr.

SKRÆMSLER

Der kan købes eller laves mange forskellige skræmsler til fugle, som også kan have en afskrækkende effekt på vildt. Mange af de skræmsler man kan købe efterligner udseendet af dyr i naturen som fugle og andet vildt vil frygte, f.eks. ulve og hunde. Der er en forventning til, at de skræmsler som minder mest om naturligt forekommende trusler, også vil være de mest effektive. Nogle skræmsler er statiske mens andre bevæges rundt af vinden. Skræmsler med bevægelser og lyd, forventes at øge effekten yderligere.

Hjemmelavede skræmsler kan også anvendes, og gerne skræmsler hvor der er bevægelse i, som f.eks. flagrende plastikstrimler, en badebold eller papirsække som sættes på en stang, og bevæger sig i vinden. En traktor, et redskab eller andre større ting som med jævne mellemrum bliver flyttet rundt på markerne kan også anvendes.

Fordelene ved denne form for afskrækning er, at de er billige. De dyreste koster nogle få hundrede kroner. Laver man dem selv, så kan der i mange tilfælde benyttes genbrugsmaterialer, eller laves flytbare "installationer" i marken af ting som man har i forvejen.

Ulempen er, at det ofte er tidskrævende at flytte rundt på skræmslerne flere gange i ugen, da de ofte skal opsættes mange steder for at dække de områder som ønskes beskyttet.

"Duehøgen"

Duehøgen er en rovfuglelignende drage som monteres på en flexstang. Stængerne fås i forskellige længder og med forskellige typer fastgørelse til jorden. Duehøgen koster fra ca. 550 – 2.700 kr. afhængig af hvor lang stangen skal være, og hvor kraftig vind den skal kunne holde til.

"TERRORØJNE"

"Terrorøjnene" er en oppustelige bold med en diameter på 60 cm til ophængning på en pæl, så den kan bevæge sig i vinden. Den har nogle frygtindgydende øjne på to sider. Øjnene er designet så de ser ud til at "følge" dyr der kigger på den. Bolden koster ca. 350 kr.

"Ulven"

"Ulven" som ligner en silhuet af en ulv/hund er lavet i plastmateriale. Den er monteret på en fod af jern, og kan dreje i vinden. Prisen er 850 kr. og kan bestilles på Ager.dk eller afhentes hos forhandleren.

Billede 5. Silhuet lavet til afskrækning af fugle. Den ligner en hund eller ulv og kan dreje i vinden.

Links til et udvalg af forhandlere af fugleskræmsler:

Skovudstyr.dk

P-lindberg.dk

Linds.dk

Insektashop.dk

HD2412.dk

Ager.dk

HYLEREN ELLER SCAREY MAN

Hyleren er en udvidet udgave af et fugleskræmsel som også kan anvendes hvor der er kronvildt. Hyleren er en batteridrevet robust orange "stofmand" som automatisk pustes op med en blæser, og som 7 gange med et tidsinterval på 18 minutter udsender hylelyde hvorefter den synker sammen igen. Frekvensen mellem hver oppustningsserie er automatisk bestemt og kan ikke justeres. Den er desuden monteret med lys. Alle funktioner kan slås til og fra separat. Det kan f.eks. være aktuelt at slå funktionerne fra om natten. Hyleren kræver tilslutning til et 12 volts batteri.

Hyleren forhandles af [Anders Steenberg](#), og produktet koster 5.235 kr. Ved slitage af stofmanden kan en ny købes for ca. 850 kr.

TRAFIK OG BEVÆGELSE I MARKEN

Almindelig færdsel i marken f.eks. på ATV har også en afskrækkende virkning. Er der mulighed for det, så vil kørsel med diverse køretøjer i marken kunne bruges. Der er også erfaring for, at gang i marken i kombination med råb og/eller klappen i hænderne virker skræmmende. Nogle gentager dette dagligt i forbindelse med passage ved bestemte marker. Har man hund så vil hundens tilstedeværelse og løb i marken også virke skræmmende.

DUFTE

Dufte fra noget som vildtet bør tage sig i agt for eller være bange for kan bruges til afværge, men effekterne er meget variable. Det er menneskehår, deodoranter, hesteblood, rovdryrin og andet som afgiver skræmmende dufte der anvendes. Det forventes at droner i fremtiden vil kunne bruges til at udbringe duftstoffer i marker. I [et forsøg](#) med at skræmme råvildt og lam ud af sletmarker har duftstoffer været afprøvet.

MIDLERTIDIG ELLER PERMANENT HEGNING

Opsætning af midlertidige hegn f.eks. med strøm bliver anvendt. Også egentlige dyrehegn i flere meters højde kan opsættes. Begge løsninger er dyre, da de er meget arbejdstidskrævende. Derudover er indkøb af dyrehegn en stor omkostning. I mange tilfælde er en fuldstændig hegnning ikke mulig, hvis der f.eks. er gennemgående veje. Et højt dyrehegn er heller ikke noget der er med til at påvirke det landskabelige udseende positivt. Der er forskellige erfaringer med både lavt og højt dyrehegn. Nogle oplever at det er effektivt, mens andre oplever at både en alm. hegnstråd med strøm, men også det store dyrehegn bliver skubbet ned.

DRONER

En drone som flyver i luften over en mark kan have afskrækkende virkning på vildt, det er der ikke de store erfaringer med. De mindre droner med propeller, droner på 7 kg og derunder, forventes at være mest effektive, da de larmer mest mens de flyver. For at have effekt skal der flyves i lav højde over krondyrene. Dronen har den fordel at den kan styres efter dyrenes løberetning, herved kan de for eksempel ledes over til et naturareal i stedet for over på den nærmeste mark. Hvis dronen har et kamera indbygget som dronedeføreren kan se under manøvrering så giver det de bedste muligheder for at skræmme gæssene i bestemte retninger.

For at flyve med mindre droner (droner med en startvægt som ikke overstiger 25 kg) udenfor bymæssig bebyggelse kræves der et dronetegn. Det kan erhverves ved at bestå en test på 12 spørgsmål på [Trafikstyrelsens hjemmeside](#). Det er en ny regel som er trådt i kraft d. 1. juli 2017, se mere på [droneregler.dk](#). For helt små droner under 250 gram er der ikke krav om dronetegn. I praksis vil det ofte være droner med propeller med en vægt på under 7 kg som en landmand ønsker at benytte i marken.

For at være et effektivt skræmmemiddel vil der være behov for hyppige overflyvninger, hvilket ikke er praktisk muligt i dag, hvor dronerne kræver håndholdt styring udført af en "pilot" på

jorden.

Det må forventes at droner og robotter i fremtiden kan udvikles til igangsætning ved registreringer af eksempelvis lyde, termiske registreringer eller ved billedgenkendelse, og herefter foretage rekognoscering mens dyrene er til stede, for derefter at flyve eller køre i "pit" indtil næste gang der registreres vildt. I dag findes der ikke autonome løsninger som må flyve uden overvågning af dronere føreren, det er for at sikre at anvendelsen ikke udgør en risiko for luftfart, mennesker, plante- og dyreliv.

På youtube.com kan man søge forskellige videoer frem vildt skræmmes med drone, og det tyder på at der er kan være stor forskel på effekten.

<https://www.youtube.com/watch?v=phPCr3DIZh0>

<https://www.youtube.com/watch?v=uOopHphXDfs>

FODERAREALER OG FODERSTEDER

Det nævnes fra flere, at etablering af plantedækkede områder i nærheden af markerne kan virke som bufferarealer, så interessen for markerne er mindre. Der er også nogle som har deciderede foderpladser, hvor vildtet kommer og spiser udlagt foder i stedet for i markerne. Begge muligheder kan have både positiv og negativ konsekvens. Det er fint når det lykkes at holde dyrene fra markerne, men i nogle tilfælde forventes det også at have en tiltrækkende effekt og måske også medvirke til en bestandsforøgelse.

SNAK MED NABOEN

Da bortskræmning af kronvildt kan være en tidskrævende opgave vil det være en god idé at tale med andre lodsejerne i nærheden for at koordinere indsatsen. Man kan lave en turnusordning så man skiftes til at køre en runde til alle de relevante marker, derved spares der ofte tid. Der kan også være penge at spare hvis man i fællesskab investerer i afværgeløsninger, som kan flyttes rundt mellem marker.

Flere af de tiltag som bruges til afværgning af kronvildt giver høje lyde, og kan virke generende for de omkringboende. Lyden af skud kan for nogle virke forskrækkende, truende eller ligefrem vække mistanke om at der foregår krybskytteri. For at undgå konflikter eller misforståelser er det derfor godt at tale med de omkringboende om hvorfor det larmer. Har man en lokal Facebook-side kan det også være aktuelt at lave et opslag med lidt orientering om hvad der foregår.

PRISER PÅ PRODUKTER

Alle de nævnte priser i dette katalog er oplyst medio 2017. Priserne er eksklusiv moms og evt. fragt.

